

VII Codificatie in Nederland

Maria van Bourgondië:

- Tegemoetkomingen om haar staatsgezag te legitimeren: 'Groot Privilege'
- Gewestelijke autonomie - Eigen identiteit.
- Eenheid van het privaatrecht = Onmogelijk

'Bourgondische Kreits':

Karel V wilde al zijn Nederlandse bezittingen onderbrengen in het Heilige Roomse Rijk - het werd daarbinnen een onafhankelijk statuut.

1548: Westfaalse Kreits voegde zich bij de Bourgondische Kreits - Jurisdictie: Groot Raad

Karel V: Bourgondische Kreits + Spaanse koninkrijken >

Rechtsverscheidenheid

Verlangen: Uniformiteit

Door: Op schrift stelling van het gewoonterecht + Homologatie (Goedkeuring)

Resultaat: Overeenstemming met de rechtvaardigheid en redelijkheid

Gewoonterecht = Autonome rechtsbron

Rechtskracht: Ontleend aan de stilzwijgende goedkeuring van de wetgever.

Rechtskracht: Justitiabelen ervaren het als recht.

Karel V veroorzaakte door het aan zichzelf toegekende recht wijzigingen aan te brengen verontrusting.

Noorden: Bedreiging van de eigen identiteit.

Zuiden: Instemming

Definitieve scheiding van Noord en Zuid.

Opstand met als oorzaken:

- Karel V en zijn wetgeving
- Bestuur door buitenlanders (in tegenstelling tot 'Groot Privilege')
- Nieuwe strenge wetgeving tegen ketterij

Don Felipe = Zoon van Karel V
Opstand tegen afgenomen autonomie, centralistische beleid en de bureaucratie.

1579: Unie van Utrecht = Militaire alliantie

1581: Placaat van Verlatinge = Landsheer afgezet

Souvereiniteit kwam nu toe aan de afzonderlijke Staten/Gewesten.

Republiek = Staat

Staatsvorm = Aristocratie/Oligarchie
Republiek:

- Staten-Generaal: Enkele van de soevereine bevoegdheden afgestaan.
- Raad van State: Dagelijks bestuur (incl. twee stadhouders)

Rechtsbronnen republiek:

Gewoonterecht - Binnen een gewest ook rechtsverscheidenheid.

Rechtsverzamelingen (Karel V): geen exclusiviteit > Rechtsbron bleef de gewoonte, niet de optekening.

Functie: Vergemakkelijking bewijsplicht.

Bewijsplicht mbt de niet-notoire costumen.

Romeinse recht

= Subsidiair recht

Rationele zeggingskracht.

IPR

Op het rechtsverkeer tussen personen afkomstig van de verschillende rechtskringen binnen gewesten.

Simon van Leeuwen: *Kort begrip van het Rooms-Hollands recht (1652)*
Hugo de Groot (1583-1645):
Inleidinge tot de Hollandsche Rechtsgeleerdheid

Schorer: één codificatie
<-> Staatsinrichting
Ook niet op 'gewestelijk' niveau.

Aan het volk van Nederland (van der Capellen - 1781) Vóór
Volkssouvereiniteit
Tegen het beleid van de Hollandse regenten
'Patriottenbeweging' tegen de stadhouder bestaande uit democraten en regenten:
monsterverbond met innerlijk tegenstrijdige belangen.
Nederlandse Revolutie eindigde vanwege de vijandige Pruisische troepen in 1787.

Wat ging er fout?
- Geen landelijke beweging
- Er moest gebroken worden met het staatsbestel

Met hulp van de Fransen lukte het 1795 > Stadhouder vluchtte.
1798: Eenheidsstaat

De Bataafse Republiek

Streven: Wetboek
Leiding: Cras
(Natuurrechtsaanhanger)
Doel: Alle twisten voorkomen of beslissen
Inhoud: mix al het aanwezige recht
Basis: *Inleidinge tot de Hollandsche Rechtsgeleerdheid*
Costumen: Bleven van kracht voor zover niet strijd met het Wetboek.

Republiek: zij was niet in staat op eigen koers te varen.

Gevolg: Constitutionele koning (1806)
= Lodewijk, broer van Napoleon
1809: 'Wetboek Napoleon, ingerigt voor het Koninkrijk Holland' =
Bewerking van de Code Civil >
Inhoudelijke verschillen

Napoleon verloor teveel gezag >
Lodewijk bezweek onder
doorgevoerde veranderingen >
Inlijving bij Frankrijk > Code Civil >
Nederland: Goed functionerende rechterlijke macht

1813: Onafhankelijkheid
Willem I > een eigen nationale
Nederlandse codificatie
MAAR eigen burgerlijk recht?
Tegenstand: de Franse wetgeving volstond.
TOCH: Kemper > Ontwerp 1816
Grondslag: Rooms-Hollandse recht

In de tussentijd: Politieke veranderingen:
Een nieuw Koninkrijk der Nederlanden = Republiek +
Oostenrijkse Nederlanden
- Ontwerp 1820
Totale verwerping van het ontwerp.
- Nieuw ontwerp: BW
Bewerking van de Code Civil met enig noord- en zuidnederlands costumier recht

'Het wettelijk gezag van de romeinse recht is en blijft afgeschaft.'
1931: Invoering
1930: Annus horribilis - Belgische Opstand
Scheiding Noord en Zuid
Uitgangspunt bleef 'Wetboek 1838' >
Invoering 1-10-1838
Materieel gezien: een afgeleide van de Franse Revolutie en de Napoleontische staatsidee

Na WO II: Doorbraak-gedachte

Nieuw BW met als uitgangspunt het oude recht – een werk van de wijsheid van vele eeuwen, geen juridisch experiment.

Meijers: codificatie en rechtersrecht sluiten elkaar uit.
Het tegengestelde is echter waar: ze vormen elkaars complement.

Rechtersrecht geschiedt incidenteel. Het geeft gehoor aan veranderingen in de maatschappij, in tegenstelling tot de codificatie.